

Statenmededeling

Onderwerp

Voortgang Brabantse aanpak van de nationale opgaven en het ruimtelijk voorstel

Datum

6 juni 2023

Documentnummer

GS: 5276313

PS: 5281157

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

De voortgang van de Brabantse aanpak van de nationale opgaven en het ruimtelijk voorstel, de processtappen met onze partners en de wijze waarop we het vervolg met de Staten verder uitwerken.

Aanleiding

Brabant staat voor forse maatschappelijke opgaven in de fysieke leefomgeving op het gebied van wonen, werken, mobiliteit, klimaat, energie, natuur en landbouw. Opgaven die allemaal om ruimte vragen en die is schaars. Een goede ruimtelijke vertaling en verdeling vraagt om integrale benadering en het maken van scherpe keuzes. Om dat te bewerkstelligen kregen provincies in december 2022 met het [Provinciaal startpakket fysieke leefomgeving](#) van het Rijk de opdracht om de regie te pakken in ruimtelijke processen en opgaven in samenhang te brengen in een zogenaamd ruimtelijk voorstel. Eerder hebben we uw Staten geïnformeerd over de Brabantse aanpak met een tweetal Statenmededelingen ([1](#) en [2](#)), een [Memo Gedeputeerde](#) en een [themabijeenkomst](#). Ook in het [Overdrachtdossier 2023](#) vindt u de nodige informatie over de verschillende ruimtelijke opgaven, het ruimtelijk voorstel en het ruimtelijk arrangement. Met deze Statenmededeling willen we u informeren over de stand van zaken van het ruimtelijk voorstel en geven we een doorkijk naar het proces, planning en betrokkenheid van uw Staten.

Bevoegdheid

Het is de bevoegdheid van GS om binnen de kaders van de door PS vastgestelde Brabantse omgevingsvisie en beleidskaders in deze eerste fase het ruimtelijk voorstel te maken. De eerste fase van het ruimtelijk voorstel is vooral gericht op het in beeld krijgen van kansen, dilemma's en schuarpunten wanneer de nationale

en Brabantse ambities en hun ruimtelijke vertaling in hoofdlijnen op de kaart gezet worden. GS zal in een latere fase bij PS terugkomen met voorstellen hoe om te gaan met keuzevraagstukken die de kaderstellende rol van uw Staten raken.

Datum

6 juni 2023

Documentnummer

GS : 5276313

PS : 5281157

Kernboodschap

1. Brabantse aanpak in resumé

In januari 2023 hebben we in GS de Brabantse aanpak van de nationale opgaven en het ruimtelijk voorstel vastgesteld en PS, het Rijk, regio's, waterschappen en gemeenten hierover via een [Statenmededeling](#) en per brief geïnformeerd.

Uitgangspunten voor de Brabantse aanpak zijn:

- Ons vertrekpunt zijn de Brabantse opgaven uit de Omgevingsvisie;
- De Nationale opgaven gebruiken we als versnelling en aanscherping van onze opgaven;
- We hanteren de Brabantse manier van samenwerken en benutten zoveel mogelijk de bestaande overlegstructuren (onder andere Verstedelijking, Groenblauwe Gebiedsgerichte aanpak, Regionale Energie Strategie);
- We zetten in op zowel fondsen van het Rijk als Europese Unie voor meer slagkracht en uitvoeringskracht;
- Onze aanpak is een stimulans voor opgavegericht en gebiedsgericht werken;
- We staan voor de kwaliteit en uitvoerbaarheid van ons producten.

Op basis van deze uitgangspunten zijn we met het Rijk, regio's, gemeenten en waterschappen aan de slag gegaan en werken we voor dit jaar toe naar de volgende momenten.

- *Een integraal ruimtelijk voorstel (oktober 2023)*: dat een eerste inzicht geeft in wat er ruimtelijk mogelijk is in de provincie op basis van een analyse van nationale en decentrale opgaven, inzicht in belangrijke keuzevraagstukken en een eerste uitwerking van mogelijke maatregelen. Dit visualiseren we in kaartbeelden voor de periode 2030 en 2050.
- *Een ruimtelijk arrangement (december 2023)*: waarin Rijk en provincie wederkerige, bestuurlijke afspraken maken over de ruimtelijk inpassing en uitvoering van de opgaven met daarbij afspraken over ruimtelijk structurerende keuzes en uitvoeringsafspraken over de inzet van instrumenten.

Het ruimtelijk voorstel bouwen we op uit drie perspectieven: verstedelijking, landelijk gebied en energie & klimaat. Daarbinnen vallen verschillende producten die gezamenlijk de bouwstenen voor het ruimtelijk voorstel vormen, zoals het Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG), Regionale Energie (en Klimaat) Strategie (RES/REKS), [Nationale Omgevingsvisie Extra \(NOVEX\)](#) de Peel, NOVEX Stedelijk Brabant, Woondeals, Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (PMIEK), Groenblauwe Gebiedsgerichte Aanpak (GGA). Deze verschillende producten vormen als het ware de grotere

en kleinere puzzelstukken. Het ruimtelijk voorstel is het integrerend kader voor de drie perspectieven en de producten. Dit kan ertoe leiden dat (vastgestelde) puzzelstukken bijstelling behoeven, wanneer een confrontatie op het niveau van het ruimtelijk voorstel leidt tot nieuwe kansen, dilemma's en schuurpunten. De verdeelvraagstukken die hieruit naar boven komen zullen via een (meerjarig) cyclisch proces leiden tot een wisselwerking tussen het ruimtelijk voorstel en de producten uit de perspectieven.

Datum

6 juni 2023

Documentnummer

GS : 5276313

PS : 5281157

Het ruimtelijk voorstel zelf kent geen formele juridische status en de gelden uit de drie grote transitiefondsen bij het Rijk worden via de meer 'sectorale' plannen uitgekeerd. Het ruimtelijk voorstel en het ruimtelijk arrangement dienen wel als input voor de Nota Ruimte die het Rijk in 2024 wil opstellen. Deze nieuwe manier van werken (inclusief de nieuwe Nota Ruimte) zullen op termijn tot een herijking van de Provinciale en gemeentelijke omgevingsvisies leiden.

Daarmee krijgen de afspraken en ambities borging en ontstaat een meerjarig cyclisch proces waarin Rijk, provincie, gemeenten en waterschappen de gezamenlijk opgaven steeds verder uitwerken, ruimtelijk vertalen en er uitvoering aan geven.

2. Samenhang tussen nationale en decentrale opgaven

De opgaven op het gebied van wonen, werken, mobiliteit, klimaat, energie, natuur en landbouw zijn op zichzelf al groot en ingewikkeld en tegelijkertijd strijden ze met elkaar om de schaarse ruimte die er in Brabant is. Om de samenhang tussen de verschillende opgaven goed in beeld te krijgen, maken we gebruik van het werkboek Brabants Ruimtelijk Voorstel (BRV), waarin we de opgaven analyseren, overzicht creëren en structurerende keuzes en ontwikkelprincipes bij elkaar brengen. Dit doen we in een ontwerpende en participatieve aanpak met het Rijk, gemeenten en waterschappen.

We bouwen het BRV op vanuit verschillende delen:

- *Duurzame structuren voor Brabant in kaart*: We brengen kaartbeelden van de duurzame structuren van Brabant samen. Dit vormt een soort van foto van hoe Brabant nu is en hoe het vanuit verschillende lagen is opgebouwd.
- *Ambities/opgaven*: we brengen de samenhangende opgaven vanuit het Rijk en de Brabantse ambities in beeld en vertalen deze in drie perspectieven ruimtelijk op kaart. Daarbij voegen we tevens een perspectiefkaart 2030 toe (met doorkijk naar 2050).
- *Ruimtelijk voorstel*: In het 4de deel van het werkboek komen we tot een confrontatie van de kaarten met duurzame structuren, de nationale en Brabantse opgaven en de ontwikkelperspectieven. In dit deel worden de kansen, dilemma's en schuurpunten van de confrontatie inzichtelijk gemaakt.

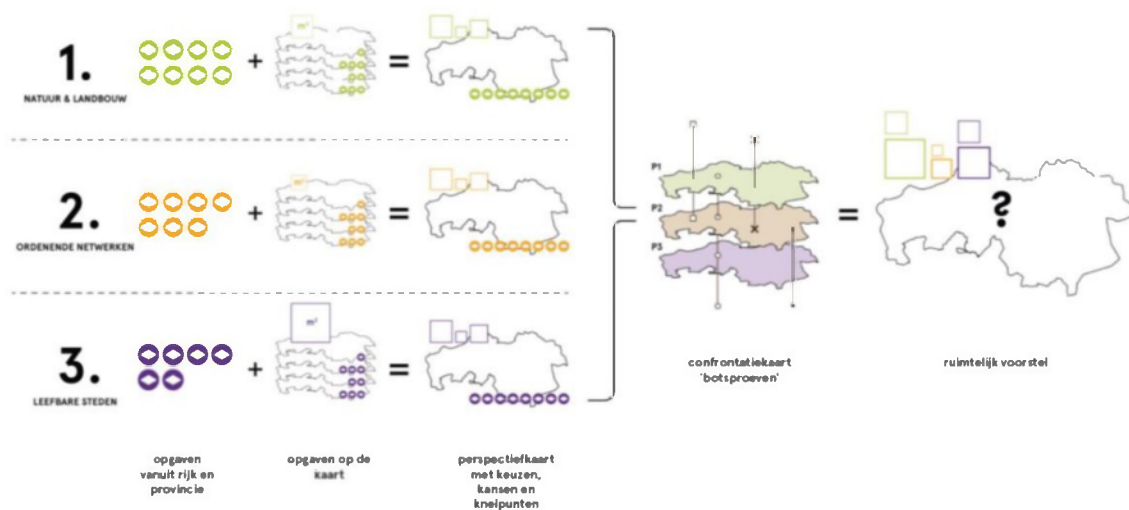
Datum

6 juni 2023

Documentnummer

GS : 5276313

PS : 5281157

Het werkboek vormt de rode draad in onze ontwerpde aanpak en is op dit moment 'work in progress'.

3. Voortgang op de verschillende perspectieven en producten

Naast het opzetten van de Brabantse werkwijze zijn we ook aan de slag gegaan met zowel de verschillende bouwstenen als het ruimtelijk voorstel zelf. Daarin hebben we veel voortgang geboekt. Onlangs werd de Kamer ook geïnformeerd over [de voortgang van de nationale programma's](#). Hieronder volgt een overzicht van de voortgang van een aantal belangrijke bouwstenen.

Perspectief Landelijk gebied

In januari is de [aanpak van het BPLG](#) vastgesteld en hebben we uw Staten geïnformeerd over [de voortgang van de gebiedsprocessen groenblauwe gebiedsgerichte aanpak](#). In maart hebben we de [Houtskoolschets van het BPLG](#) opgeleverd dat de eerste richtingen geeft aan de ontwikkelingen van het landelijk gebied van Brabant. Conform de wet Stikstofreductie en Natuurbescherming (Wsn) dienen we voor 1 juli een gebiedsplan in waarin we invulling geven aan de opgaven voor stikstofreductie en natuurherstel. In samenwerking met onze partners werken we dit verder uit naar een eerste versie van het BPLG later dit jaar. Zie ook Statenmededeling Brabants

Programma Landelijk Gebied – voornemen voor pakket 1 juli. De aangepaste planning van het BPLG zorgt ervoor dat we in oktober bij het indienen van het ruimtelijk voorstel ook voldoende ruimte moeten reserveren om het BPLG later goed in te passen. Daarbij aangetekend dat we voor een goed perspectief op het landelijk gebied ook meer duidelijkheid vanuit het Rijk nodig hebben over onder andere het landbouwakkoord.

Datum

6 juni 2023

Documentnummer

GS : 5276313

PS : 5281157

Perspectief: Energie & klimaat

In april hebben we uw Staten geïnformeerd over [de uitkomsten van het onderzoek naar het toekomstig energiesysteem van Brabant](#). Daarin staan ontwikkelingen richting 2050 beschreven en is een doorkijk gegeven in de ruimtelijke consequenties. Daarnaast hebben we uw Staten geïnformeerd over [de eerste contouren van het PMIEK](#). Met onze Brabantse partners werken we aan voortgangsrapportages van de RES'en en REKS. Voor 1 juli a.s. zullen deze naar u toe komen. Naast de energievraagstukken werken we ook aan andere klimaatdoelen, waaronder de transitie naar een duurzame, innovatieve en circulaire economie. Het ingewikkelde daarbij is dat we nog niet precies weten hoe een circulaire economie er in ruimtelijke zin uitziet. Omdat we als provincie Noord-Brabant wel willen doorpakken op de circulaire economie hebben we onlangs een [subsidiemogelijkheid geopend voor doorbraakprojecten in de circulaire economie](#).

Perspectief Verstedelijking

In februari 2023 zijn de [Woondeals](#) gesloten tussen Rijk, provincie en de gemeenten om gezamenlijk 130.000 woningen in Brabant te gaan bouwen. Daarnaast is onlangs de laatste hand gelegd aan [het eindconcept van de Brabantse Verstedelijkingstrategie en ligt het ontwikkelperspectief voor NOVEX Stedelijk Brabant](#) nu voor bestuurlijke consultatie bij gemeenten en waterschappen.

NOVEX de Peel

Daarnaast werken we interbestuurlijk en provinciegrensoverschrijdend aan een ontwikkelperspectief voor NOVEX de Peel, een gebied dat deels in de provincie Brabant en deels in Limburg ligt. In De Peel komen heel veel opgaven samen die elkaar beïnvloeden en ruimte vragen. Zoals de landbouw- en energietransitie, natuurherstel, aanpak van droogte, verbetering van de waterkwaliteit, economische vitaliteit, reactivering vliegbasis De Peel, verstedelijking, leefbaarheid en beschikbaarheid van voorzieningen. In dit gebied gaat het om een fundamentele transitie van het gebied. Doel van de NOVEX-aanpak is het realiseren van een toekomstbestendige, gezonde en natuurlijke leefomgeving voor de mensen die er wonen, werken en recreëren.

In samenspraak met de ministeries van Binnenlandse Zaken (BZK) en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), twee waterschappen, beide provincies en vier regio's wordt gewerkt aan een gedragen perspectief voor 2050 dat straks de basis vormt voor strategische besluiten en uitvoeringsafspraken tussen partijen.

Dit perspectief vertaalt zich in concrete richtingen voor 2030 en levert zo input voor het ruimtelijk voorstel van beide provincies.

Datum

6 juni 2023

Documentnummer

GS : 5276313

PS : 5281157

4. Participatie staat centraal in onze aanpak

Naast de ontwerpende aanpak vormt participatie een belangrijk onderdeel in het totstandkomingsproces van het ruimtelijk voorstel. De ontwikkeling van het ruimtelijk voorstel wordt in eerste instantie vanwege de complexiteit en benodigde snelheid opgepakt samen met onze Brabantse overheidspartners. [De Brabantse manier van samenwerken](#) is daarbij heel waardevol. De komende periode willen we de participatie graag verder gaan verbreden. We onderscheiden daarom drie sporen voor participatie voor het ruimtelijk voorstel:

- Het bestuurlijke participatiespoor met Brabantse overheidspartners, gemeenten en waterschappen, met hun colleges, raden, dagelijkse en algemene besturen.
- Het professionele participatiespoor met maatschappelijke partners waaronder VNO-NCW, ZLTO, terrein-beherende organisaties, netbeheerders en dergelijke.
- Het participatiespoor met Brabantse burgers en ondernemers

Op het bestuurlijke participatiespoor van het ruimtelijk voorstel hebben we inmiddels de eerste stappen gezet met onze partners. In Interprovinciaal Overleg (IPO) verband delen we met elkaar kennis en ervaringen over het proces rondom het ruimtelijk voorstel. Daarnaast organiseren we regionale ontwerpateliers en (reflectie)sessies met onze Brabantse partners op bestuurlijk, directie en ambtelijk niveau. We zoeken nog naar een vorm om het concept ruimtelijk voorstel in september met onze partners te bespreken. In de volgende fasen verstevigen we deze samenwerking verder en zoeken we de verbreding op naar uitvoeringsdiensten, waaronder de Omgevingsdiensten en Veiligheidsregio's. Ook vragen we Brabant Advies om tussentijds te reflecteren op zowel de inhoud als het proces.

Het proces om te komen tot het ruimtelijk voorstel is een iteratief proces. Om inzicht te bieden in de beoogde planning, hebben we per regio 'routekaarten' in ontwikkeling. De routekaarten zullen binnenkort te vinden zijn op [de provinciale website](#) en doorlopend geactualiseerd worden. De routekaarten moeten ook inzichtelijk maken op welke moment maatschappelijke partners op het niveau van het ruimtelijk voorstel betrokken worden. Maatschappelijke partners worden nu al betrokken bij verschillende bouwstenen waaronder de GGA's en ontwikkelperspectieven voor NOVEX Stedelijk Brabant en NOVEX de Peel.

Parallel aan deze sporen gaan we een derde participatiespoor ontwikkelen gericht op de Brabanders om wiens fysieke leefomgeving het uiteindelijk ook gaat. Ten behoeve daarvan willen we rond de zomer starten met kleinschalige activiteiten voor inwoners en ondernemers, die in het najaar een vervolg krijgen met een op te schalen vorm van participatie. Het ontwikkelde [provinciale](#)

[participatiekompas](#) is hierbij een hulpmiddel. Belangrijk hierbij is dat we dit participatiespoor van de provincie aanvullend laten zijn op de participatieprocessen van gemeenten en waterschappen.

Datum

6 juni 2023

Documentnummer

GS : 5276313

PS : 5281157

De oplevering van het ruimtelijk voorstel zien we niet als eindstation voor het samenwerken aan de ruimtelijke puzzel in Brabant, maar als een beginpunt. Het ruimtelijk voorstel is een ruimtelijke schets, die we de komende tijd in de Brabantse gebieden met elkaar verder inkleuren. Vanuit deze gedachte geven we ook het participatietraject vorm en benutten we deze als een startpunt en proeftuin voor onze ambitie om een meer structurelere vorm van burgerparticipatie in te richten over de ruimtelijke ontwikkeling en het omgevingsbeleid in Brabant.

5. Proces, planning en betrokkenheid van PS

Ook uw Staten heeft een belangrijke rol bij het tot stand komen en uitwerken van het ruimtelijk voorstel en de bouwstenen daarvan. Zoals gezegd heeft u eerder onder andere de Brabantse omgevingsvisie en verschillende beleidskaders vastgesteld. Daarnaast zal het nieuwe bestuursakkoord ook input geven voor ruimtelijke ontwikkelrichting van Brabant.

Onderstaand een overzicht van een aantal belangrijke mijlpalen voor de perspectieven en op het niveau van het ruimtelijk voorstel, waar u als Staten bij betrokken wordt of over geïnformeerd wordt:

Landelijk gebied	<ul style="list-style-type: none"> • 1 juli 2023 indienen concept ontwerp-BPLG bij het Rijk. Zie Statenmededeling Brabants Programma Landelijk Gebied - voornemen voor pakket 1 juli • Juli - september 2023 uitwerking concept ontwerp-BPLG naar ontwerp-BPLG met gebiedspartners • 31 oktober 2023 ontwerp-BPLG in GS • 15 december Statenvoorstel ontwerp BPLG in PS
Verstedelijking	<ul style="list-style-type: none"> • Juni - september 2023: consultatie raden en AB's over ontwikkelperspectief NOVEX Stedelijk Brabant (wensen en bedenkingen) • Najaar 2023: Samenwerkingsafspraken Rijk, provincie, waterschappen en gemeenten (bestuurlijk), uitkomsten BO-MIRT (oktober 2023)
Klimaat en Energie	<ul style="list-style-type: none"> • Juni 2023: vaststellen voortgang RES 1.0 door GS en colleges • Juni 2023: vaststellen PMIEK door GS
Ruimtelijk voorstel	<ul style="list-style-type: none"> • 28 augustus concept ruimtelijk voorstel in GS voor vrijgeven richting PS en overheidspartners • 8 september 2023 oordeelsvormende themabijeenkomst met PS over concept ruimtelijk voorstel

	<ul style="list-style-type: none"> • September 2023 bespreken concept ruimtelijk voorstel met gemeenten en waterschappen. • Oktober 2023: ruimtelijk voorstel in GS en vervolgens naar het Rijk • December 2023: notitie uitwerking ruimtelijk voorstel besluitvorming PS • December 2023: Ruimtelijk arrangement
--	---

Datum

6 juni 2023

Documentnummer

GS : 5276313

PS : 5281157

In september willen we graag van uw Staten een eerste reflectie hebben op het concept ruimtelijk voorstel. Aangezien er op dit moment nog hard aan gewerkt wordt, zult u het concept ruimtelijk voorstel uiterlijk 30 augustus a.s. van ons ontvangen. We hopen met deze uitgebreide Statenmededeling u meer inzicht gegeven te hebben van onze aanpak en waar we nu staan.

Het ruimtelijk voorstel vormt het beginpunt van een meerjarig cyclisch proces tussen Rijk, provincie en Brabantse partners over de ruimtelijke inrichting van Brabant. Zoals eerder benoemd in een Statenmededeling willen we aanvullend op het bovenstaande met PS het gesprek voeren over de behoefte van betrokkenheid bij het ruimtelijk voorstel en de uitwerking daarvan. Gedacht kan worden aan het inrichten van een aparte statenwerkgroep ruimtelijk voorstel.

Bijzondere aandacht gaat ook uit naar het beleidskader Leefomgeving dat nog door uw Staten behandeld moet worden. Dit beleidskader is - in tegenstelling tot andere beleidskaders - niet inhoudelijk van aard, maar geeft nadere duiding aan de afwegingsprincipes voor ruimtelijke opgaven (diep, breed en rond) uit de Brabantse omgevingsvisie. Daarmee geeft het richting aan de manier van handelen van de provincie Noord-Brabant in samenwerking met onze partners en vormt daarmee een belangrijk kompas bij het opstellen en uitwerken van het ruimtelijk voorstel en het ruimtelijk arrangement.

Consequenties

Het ruimtelijk voorstel is een integraal product over de fysieke inrichting van Brabant. Vanuit deze integraliteit dragen de verschillende betrokken programma's in onze organisatie gezamenlijk bij in de kosten. Voor de ontwikkeling van de participatiestrategie en verbreding en versnelling van de participatiesporen wordt een bijdrage gedaan vanuit het begrotingsprogramma bestuur. Om deze middelen in te zetten voor de ontwikkeling van de participatiestrategie en verbreding van participatiesporen in de fysieke leefomgeving wordt een begrotingswijziging voorgesteld, waarbij eenmalig € 200.000 euro wordt overgeheveld van het begrotingsprogramma bestuur naar het programma ruimte. Deze begrotingswijziging zal worden verwerkt als onderdeel van Burap II 2023. Met het beschikbaar komen van deze middelen kan de participatiestrategie verder worden ontwikkeld en kunnen versneld activiteiten worden uitgevoerd om Brabanders te betrekken bij de ontwikkeling en inrichting van de fysieke leefomgeving in Brabant.

Europese en internationale zaken

Naast fondsen vanuit het Rijk is het streven ook om Europese fondsen te benutten.

Communicatie

Via de inzet van diverse communicatiemiddelen waaronder [\(online\) magazines](#) informeren we Brabantse partners en overige geïnteresseerden. Het participatietraject voor burgers en ondernemers richt zich op een breder publiek. De komende tijd worden hiervoor passende communicatieactiviteiten en -uitingen ontwikkeld.

Vervolg

We zullen voor de agendavergadering van 10 juli a.s. een verzoek indienen voor een oordeelsvormende themabijeenkomst op 8 september a.s. Daarvoor ontvangt u 30 augustus a.s. het concept ruimtelijk voorstel. Daarnaast leggen we u naar verwachting in december een notitie voor over de uitwerking van het ruimtelijk voorstel en de te maken keuzes voor de volgende fasen. Aanvullend wisselen we graag met uw Staten van gedachten over de wijze waarop we uw betrokkenheid bij de ruimtelijke inrichting van Brabant in de komende jaren verder vormgeven.

Bijlagen

n.v.t.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

mr. I.R. Adema

drs. P.J. Buijtels

Programmamanager: de heer H.B.W. van den Berg, (06) 18 30 33 50,
hvdberg@brabant.nl.

Opdrachtnemer: de heer T. van het Hof, (06) 55 68 66 32, tvhhof@brabant.nl.

Datum

6 juni 2023

Documentnummer

GS : 5276313

PS : 5281157